

Cywilizacja ludzka w fazie późnego antropocenu przeżywa rosnące napięcie między zwiększającą się złożonością struktur społecznych, politycznych, technicznych i komunikacyjnych, skłonnych do tworzenia skomplikowanych połączeń i wchodzenia w bardzo złożone przestrzenie technologiczne, a potrzebą radzenia sobie w najprostszy i najskuteczniejszy sposób z powszechnym niepokojem i lękiem przed systemowymi awariami. Dylematy i wyzwania bezpieczeństwa towarzyszyły ludziom o zarania cywilizacji i rodziły potrzebę jasnych wskazówek działania i spójnych formuł radzenia sobie z trudnościami i zagrożeniami. Ludzkość potrzebowała „instrukcji obsługi rzeczywistości”, by bezpiecznie żyć, skutecznie działać i pomyślnie się rozwijać.

Protokół w naszym ujęciu jest taką właśnie „instrukcją obsługi”, która stanowi podbudowę coraz bardziej złożonej rzeczywistości, kształtowanej coraz mocniej przez technologie i systemy sieciowe. Wskazujemy na protokół jako dotychczas niedocenianą koncepcję, która posiada znaczną moc wyjaśniającą i ma duży potencjał do badania ontologii i epistemologii bezpieczeństwa. Opierając się na ambitnych i stymulujących pracach Alexandra R. Gallowaya twierdzimy, że protokół jest ogólną koncepcją przeznaczoną jako narzędzie analityczne do radzenia sobie ze złożonymi procesami i zjawiskami poprzez swoją prostą formułę, założycielski status, ostre parametry analityczne i interdyscyplinarny zasięg. Jest pomocny w radzeniu sobie z obecnymi wyzwaniami ekspansji technologicznej, luk w wiedzy, świata „postprawdy” i skłonności do dyskredytacji osiągnięć naukowych oraz kwestionowania nowoczesności.

W oparciu o koncepcję protokołu chcemy zbudować teorii protokolarzacji. Naszym celem jest wniesienie nowego wkładu do nauk społecznych poprzez skonstruowanie i udoskonalenie pojęcia protokołu jako formuły, która ujmuje ontologię i epistemologię zjawisk społecznych jako empiryczne uogólnienie. Zakładamy, że protokół pomoże przezwyciężyć bariery poznawcze w naukach społecznych i wniesie znaczący wkład w pojęcie bezpieczeństwa. Dlatego dążymy do całościowego nakreślenia alternatywnej perspektywy zarządzania niepewnością, charakteryzującą w szczególności bezpieczeństwo i życie społeczne.

Motywacją do podjęcia tego projektu jest rosnące niezadowolenie ze sposobu, w jaki nauki społeczne, a w szczególności nauki o bezpieczeństwie, wypracowały systemową odpowiedź na coraz większą złożoność strukturalną. Dlatego chcemy ustanowić poznawczą ramę protokolarzacji, która pozwoli nam nakreślić subtelny związek między protokołem a bezpieczeństwem. Protokół odnosi się do bezpieczeństwa jako procesu radzenia sobie z niepewnością w warunkach ograniczonych zdolności poznawczych i niepełnej wiedzy o rzeczywistości. Określa wspólne zasady i ramy normatywne, które mają na celu skuteczne radzenie sobie z zagrożeniami i turbulencjami spowodowanymi złożonością sieci. Protokoły są przyjmowane w przypadku nagłego pojawienia się problemu lub przedłużającego się kryzysu, kwestionującego wydajność sieci i jej komponentów oraz zdolność do zapewnienia jej stabilnego i bezpiecznego funkcjonowania.

Podzielamy pogląd, że współczesne ustalanie agendy bezpieczeństwa, decydowanie polityczne i komunikacja są najmocniej determinowane przez kryzysy, awarie lub zakłócenia. Uchwalenie protokołu i jego ciągłe powielanie umożliwia zarządzanie niepewnością (niepokojem, strachem, przerażeniem itp.) oraz legitymizowanie środków i metod stosowanych w celu opanowania stanu utraty bezpieczeństwa. Rozszerzamy jednak protokoły poza kryzysy i sytuacje nadzwyczajne. Protokoły są także aktami założycielskimi (proklamacjami), wszechobecnymi, uniwersalistycznymi i twórczymi. Jako takie, są kluczem do zapewnienia ciągłości środowiska bezpieczeństwa oraz do znacznego ułatwienia zarządzania bezpieczeństwem i budowy odporności w złożonych współczesnych systemach społecznych i politycznych.

Potrzebujemy kompleksowych i dopracowanych ram poznawczych, aby uzyskać wgląd w naturę współczesnego bezpieczeństwa i jego związek z dynamicznymi zjawiskami politycznymi, technologicznymi i społecznymi. Dlatego zostanie zbudowany kompleksowy model protokołu, podlegający weryfikacji i testowaniu w dalszych etapach procesu badawczego. Teoria protokolarzacji zostanie oparta na krytycznej ocenie pokrewnych teorii oraz na badaniu protokołu jako koncepcji założycielskiej. Teoretyczne ramy protokolarzacji zostaną zweryfikowane w czterech studiach przypadku: (1) autonomiczne systemy uzbrojenia i ich szerokie zastosowanie w działaniach wojennych. Protokół odnosi się do zasad użycia siły oraz kodeksów regulujących środowisko bezpieczeństwa i utrzymywanie środków ograniczających działania zbrojne w trwającym konflikcie; (2) globalna wojna z terroryzmem i jej wewnętrzne i międzynarodowe konsekwencje. Protokół jest traktowany jako heurystyka i zorientowany na praktykę formowania przekazu wspierającego zarządzanie środowiskiem bezpieczeństwa wysokiego ryzyka; (3) zaawansowane technologie telekomunikacyjne i konsekwencje ich wdrożenia na dużą skalę dla globalnego bezpieczeństwa. Odnosi się to w szczególności do technologii 5G i potencjalnych luk w zabezpieczeniach wpływających na protokoły techniczne i oficjalne protokoły bezpieczeństwa; (4) aktualna pandemia COVID-19 i skuteczność protokołu epidemiologicznego zalecanego przez Światową Organizację Zdrowia i wdrażanego przez państwa.